

Oryginalna praca badawcza

Patryk Pokwicki

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Toruń

patryk_pokwicki@wp.pl

EWOLUCJA ODDZIAŁÓW PREWENCJI ORAZ SAMODZIELNYCH PODODDZIAŁÓW PREWENCJI POLICJI W LATACH 1990–2016

EVOLUTION OF POLISH RIOT POLICE BETWEEN 1990–2016

Zarys treści: Protesty społeczne, imprezy masowe podwyższonego ryzyka, wizyty przedstawicieli obcych państw to wydarzenia wymagające zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego. W tym celu utworzono specjalne jednostki Policji, za jakie należy uznać oddziały i samodzielne pododdziały prewencji. Są to jednostki organizacyjne o charakterze pododdziałów zwartych wykonujące zadania związane m.in. z zabezpieczeniem imprez masowych i manifestacji oraz ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego w sytuacjach kryzysowych. W artykule przedstawiono ewolucję tych jednostek w latach 1990–2016, ze szczególnym uwzględnieniem zmian w strukturze organizacyjnej oraz etatowej.

Słowa kluczowe: policja, oddziały prewencji, pododdziały zwarte, prewencja

Key words: police, riot police, prevention

Problematyka oddziałów i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji nie była objęta szczegółowymi badaniami. Jedną z niewielu publikacji na ten temat jest wspólna praca Roberta Sochy, Arkadiusza Letkiewicza i Przemysława Guły pt. *Policyjne oddziały i pododdziały zwarte w Polsce. Historia i teraźniejszość* wydana przez Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie¹. Oddziały prewencji wchodziły w skład Policji jako jednostki wyodrębnione², stanowiące odwód Komendanta Głównego Policji. Liczba funkcjonariuszy pełniących służbę w tych jednostkach to blisko

¹ R. Socha, A. Letkiewicz, P. Guła, *Policyjne oddziały i pododdziały zwarte w Polsce. Historia i teraźniejszość*, Szczytno 2010.

² A. Misiuk, A. Letkiewicz, M. Sokołowski, *Policje Unii Europejskiej*, Warszawa 2011, s. 109.

siedem procent ogółu policjantów i ponad dziesięć procent pionu prewencji³. Co bardzo istotne, to w oddziałach prewencji pierwsze kroki stawia wielu młodych policjantów. Ma to niewątpliwie wpływ na kształtowanie się ich umiejętności, psychiki oraz na służbę w późniejszych latach. Z tego względu problematyka tych jednostek powinna być przedmiotem szczególnej uwagi.

Oddziały prewencji Policji (OPP) i samodzielne pododdziały prewencji Policji (SPPP) to jednostki organizacyjne, które funkcjonują na podstawie Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. W drugim rozdziale tego aktu prawnego, dotyczącym organizacji Policji, znajduje się zapis, że w jej skład wchodzi również wyodrębnione oddziały prewencji⁴. Są to szczególne jednostki znajdujące się poza strukturą komend wojewódzkich i stanowią odwód centralny Komendanta Głównego Policji (KGP).

Zasady organizacji oraz zakres działania oddziałów i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji powierzono Komendantowi Głównemu Policji, który określa to w drodze zarządzenia. Po raz pierwszy pojęcie oddziałów prewencji Policji znalazło się w Zarządzeniu nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 lipca 1990 r. w sprawie organizacji komend wojewódzkich i rejonowych oraz komisariatów Policji. W paragrafie 5 tego zarządzenia znalazł się zapis mówiący, że oddziały prewencji mogą być podporządkowane komendantom wojewódzkim na podstawie zarządzenia Komendanta Głównego⁵.

Pierwszym aktem prawnym regulującym strukturę organizacyjną oddziałów prewencji było Zarządzenie nr 6/90 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 sierpnia 1990 r. w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji. Komendant Główny określił wówczas, że OPP tworzą komendanci wojewódzcy w następujących miastach: Białystok, Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Częstochowa, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Legnica, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Płock, Poznań, Radom, Rzeszów, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra oraz Komendant Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Już wówczas podkreślono, że oddziały prewencji stanowią odwód Komendanta Głównego⁶. W omawianym zarządzeniu znalazło się 12 załączników określających strukturę etatową. Warto zwrócić uwagę na duży udział funkcjonariuszy w służbie kandydackiej. Przykładowo, w jednostce toruńskiej liczącej 400 etatów było ich aż 290. Przede wszystkim zasilali oni najbardziej liczną komórkę organizacyjną – kompanię prewencji, gdzie zajmowali 267 z 303 etatów. Pozostałe komórki organizacyjne to dowództwo oddziału, referat szkolenia, referat zaopatrzenia, pluton specjalistyczny, drużyna ochrony, drużyna przewodników psów służbowych i zespół medyczny⁷.

W zarządzeniu zmieniającym nr 11 z dnia 7 listopada 1990 r. określono katalog stanowisk służbowych w oddziałach prewencji wraz ze stopniem służbowym. Kie-

³ Stan zatrudnienia na dzień 1 stycznia 2015 r., www.info.policja.pl/inf/organizacja/stan-zatrudnienia/96946,Stan-zatrudnienia-na-dzien-1-stycznia-2015-r.html (dostęp: 12.03.2017).

⁴ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990, nr 30, poz. 179 z późn. zm.).

⁵ Zarządzenie nr 3/90 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 lipca 1990 r. w sprawie organizacji komend wojewódzkich i rejonowych oraz komisariatów Policji.

⁶ Zarządzenie nr 6/90 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 sierpnia 1990 r. w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji.

⁷ Tamże, zał. nr 5.

rownikiem tych jednostek organizacyjnych był dowódca oddziału, który w zależności od stanu etatowego miał stopień podpułkownika, majora lub kapitana. Warto zwrócić uwagę, że w przeciwieństwie do innych jednostek organizacyjnych oddziały prewencji zachowały w tamtych czasach wojskowe oznaczenia stopni⁸. Taki stan rzeczy trwał do 27 lipca 1997 r., kiedy to minister spraw wewnętrznych i administracji, wydając rozporządzenie, ujedynolili stopnie służbowe we wszystkich jednostkach Policji⁹.

W latach dziewięćdziesiątych dochodziło do częstych zmian aktów prawnych. W zarządzeniu nr 6 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 1992 r. w sprawie organizacji komend i komisariatów Policji oraz lokalnych posterunków Policji określono, że decyzja o utworzeniu oddziałów prewencji należała do właściwego miejscowo komendanta wojewódzkiego Policji i podlegała zatwierdzeniu przez Komendanta Głównego. Jednostki o tym charakterze tworzone jedynie na terenie wybranych komend wojewódzkich o największym stanie etatowym¹⁰. Oddziały prewencji nadal były rozlokowane w 22 miastach wojewódzkich, jednak z nowego zarządzenia zniknęła informacja o tworzeniu takiej jednostki przy Wyższej Szkole Policji w Szczytnie. Ponadto Komendant Główny wprowadził tzw. oddziały bazowe w Warszawie, Łodzi, Poznaniu, Wrocławiu, Katowicach i Rzeszowie, które miały tworzyć zaplecze techniczne i organizacyjne dla koncentracji oddziałów prewencji, np. Oddział Prewencji Policji w Łodzi stanowił bazę dla jednostki bydgoskiej i toruńskiej. Koncentracja w oddziałach bazowych następowała na polecenie komendanta głównego lub dyrektora biura prewencji z upoważnienia komendanta głównego. Łączna liczba etatów w oddziałach prewencji wynosiła wówczas 6884, czyli niewiele więcej niż obecnie, nie uwzględniano jednak funkcjonariuszy odbywających w zastępstwie zasadniczą służbę wojskową¹¹. Kolejne zarządzenie zostało wydane przez Komendanta Głównego Policji 23 czerwca 1995 roku i od razu można zauważyć, że zniknął zapis o tworzeniu oddziałów bazowych, zmalała również liczba etatów – do 6398. W załączniku nr 12 tego zarządzenia określono także szczegółowy zakres działania OPP, w tym zadania, które merytorycznie nie zmieniły się do dnia dzisiejszego¹². Zarządzenie z czerwca 1995 roku było dwukrotnie zmieniane, w wyniku czego zwiększono liczbę etatów do 6430, za sprawą powiększenia liczby funkcjonariuszy we wrocławskim oddziale prewencji¹³. Co ciekawe, pod koniec roku 1996 w kolejnym akcie prawnym Komendant Główny Policji przywrócił poprzedni stan etatowy, zabierając 32 stanowiska z Oddziału Prewencji Policji we Wrocławiu¹⁴.

⁸ Zarządzenie nr 11/90 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 listopada 1990 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji komend wojewódzkich i rejonowych oraz komisariatów Policji.

⁹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 czerwca 1997 r. w sprawie umundurowania policjantów (Dz.U. 1997, nr 74, poz. 466 z późn. zm.).

¹⁰ Zarządzenie nr 6/92 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 1992 r. w sprawie organizacji komend i komisariatów Policji oraz posterunków Policji lokalnej.

¹¹ Zarządzenie nr 8/92 Komendanta Głównego Policji z dnia 29 czerwca 1992 r. w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji.

¹² Zarządzenie nr 14 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 czerwca 1995 r. w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji.

¹³ Zarządzenie nr 29/96 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 1996 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji.

¹⁴ Zarządzenie nr 33/96 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 listopada 1996 r. w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji.

Do 1998 r. Komendant Główny Policji wydawał oddzielne zarządzenia w sprawie organizacji oddziałów prewencji i innych jednostek organizacyjnych Policji. W kolejnych latach zasady organizacji i zakres działań wszystkich jednostek organizacyjnych określało każdorazowo jedno zarządzenie. Pierwszym z nich było Zarządzenie nr 22 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji. Określono wówczas, że to Komendant Główny Policji powołuje i likwiduje oddziały prewencji. W zarządzeniu wskazano, jakie komórki organizacyjne można tworzyć w ramach tych jednostek organizacyjnych:

- prewencji (np. kompania prewencji),
- wzmocnienia (np. pluton wzmocnienia),
- do spraw organizacji służby,
- szkolenia,
- transportu i zaopatrzenia,
- łączności,
- medyczne.

Komórki organizacyjne inne niż prewencji i wzmocnienia zostały nazwane wspomagającymi działalność oddziału prewencji i według zarządzenia mogły być tworzone jako sekcja, referat, zespół lub samodzielne stanowisko. Ponadto w ramach struktury oddziału prewencji można było utworzyć ogniwo organizacyjne, tzn. orkiestrę policyjną. W zarządzeniu określono również zadania oddziałów prewencji, które pokrywają się z obecnie obowiązującymi¹⁵. Na podstawie tego zarządzenia, Komendant Główny Policji wydawał decyzje w sprawie powołania lub zmiany struktury organizacyjnej oddziałów prewencji. W 1998 r. sytuacja nie uległa zmianie i nadal funkcjonowały 22 oddziały, w sumie 6923 etaty, czyli o 525 więcej niż dwa lata wcześniej. W większych jednostkach było więcej komórek o charakterze wspomagającym, wówczas nazywanych szkoleniowymi, łączności, medycznymi oraz szeroko pojętą logistyką. Na przykładzie Oddziału Prewencji Policji w Warszawie w skład logistyki wchodziły Zespół Transportu, Zespół Zaopatrzenia, Zespół Kadrowy i Orkiestra Reprezentacyjna. Stan etatowy stołecznego oddziału był zdecydowanie największy i liczył 1238 stanowisk. W mniejszych jednostkach, np. toruńskiej, było tylko 120 etatów podzielonych na: Dowództwo Oddziału, Zespół Medyczny, Plutony Prewencji, Drużyny AWGŁ (automatyczna wyrzutnia granatów łzawiących), drużynę miotaczy wody, drużynę transportera opancerzonego i załogę reflektora olśniewającego. Jedynie Zespół Medyczny był komórką wspomagającą działalność Oddziału Prewencji Policji w Toruniu¹⁶.

W zarządzeniu nr 3 z dnia 20 marca 2000 r. wprowadzono nowy rodzaj jednostek organizacyjnych – samodzielne pododdziały prewencji Policji (SPPP), które by-

¹⁵ Zarządzenie nr 22 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Ur. KGP 1999, nr 5, poz. 21).

¹⁶ Decyzja nr 252 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 1998 r. w sprawie powołania oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji (Dz.Ur. KGP 1999, nr 9, poz. 55).

ły jednostkami o mniejszym normatywie etatowym: od 120 do 339¹⁷. SPPP utworzono w następujących miastach: Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Częstochowa, Kielce, Legnica, Lublin, Opole, Płock, Radom, Toruń, Zielona Góra, natomiast OPP funkcjonowały w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu¹⁸. W zarządzeniu z 2002 roku zmieniono niektóre przepisy dotyczące oddziałów prewencji. W wyniku zmian zlikwidowano możliwość tworzenia komórek o nazwie orkiestra oraz sekcja muzyczna, chyba że tak stanowiły inne przepisy, a zgodę na to wyraził Komendant Główny Policji. Zmieniono również normatyw etatowy oddziału prewencji z 340 na 240 i samodzielnego pododdziału prewencji ze 120 na 115 oraz komórki o nazwie drużyna z wcześniejszego 6–12 do 4–12¹⁹.

W kolejnym zarządzeniu w sprawie zasad organizacji i zakresu działań jednostek Policji zmieniono nieco zadania oddziałów i pododdziałów prewencji. Nie było zapisów o wspieraniu jednostek terenowych w działaniach patrolowych oraz organizacji szkoleń dla funkcjonariuszy²⁰. Zarządzenie to było czterokrotnie zmieniane, jednak nie miało to wpływu na organizację i zakres zadań jednostek omawianych w artykule.

W 2007 r. Komendant Główny Policji wydał kolejne zarządzenie, które z licznymi zmianami obowiązuje do dziś. Jedną z ważniejszych zmian dotyczyła kwestii tworzenia lub likwidacji oddziałów i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji. W poprzednich zarządzeniach taki obowiązek nakładano na właściwego miejscowo komendanta wojewódzkiego Policji, natomiast w zarządzeniu nr 1041 przeniesiono ten obowiązek na Komendanta Głównego. Zgodnie z zarządzeniem w OPP można tworzyć komórki o nazwie: kompania, pluton, drużyna, zespół, załoga oraz stanowisko samodzielne, natomiast w SPPP: sekcja, pluton, drużyna, zespół i stanowisko samodzielne, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej. Normatyw etatowy OPP nie zmienił się i nadal wynosił 240, natomiast SPPP według treści obniżył się ze 120 do 15 etatów²¹. To był jednak błąd, który został poprawiony obwieszczeniem Komendanta Głównego, a prawidłową liczbą było 115²². Liczebność komórki ustalono w nastę-

¹⁷ Zarządzenie nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Urz. KGP 2001, nr 2, poz. 14, z późn. zm.).

¹⁸ Decyzja nr 295 Komendanta Głównego Policji z dnia 29 grudnia 2000 r. w sprawie utworzenia oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2001, nr 2, poz. 21).

¹⁹ Zarządzenie nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 marca 2002 r. zmieniające zarządzenie w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Urz. KGP 2002, nr 5, poz. 23).

²⁰ Zarządzenie nr 25 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Urz. KGP 2003, nr 2, poz. 4).

²¹ Zarządzenie nr 1041 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 września 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działań komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Urz. KGP 2007, nr 18, poz. 135).

²² Obwieszczenie Komendanta Głównego Policji z dnia 15 kwietnia 2008 r. o sprostowaniu błędu (Dz.Urz. KGP 2008, nr 9, poz. 54).

pujący sposób: kompania – 40–120, pluton – 13–39, drużyna – 4–12, zespół i załoga – 2. Zarządzenie określa również liczbę zastępców dowódcy OPP i SPPP. W jednostkach OPP, gdzie stan etatowy przekraczał 800 funkcjonariuszy, można było utworzyć trzy stanowiska zastępcy, w mniejszych dwa stanowiska, natomiast w SPPP jedno. Zmian w strukturach etatowych oddziałów i pododdziałów zwartych dokonywał Komendant Główny Policji w drodze decyzji. Zadania OPP i SPPP opisane w paragrafie 35 omawianego zarządzenia obowiązują do dzisiaj i są następujące:

- wykonywanie zadań związanych z prowadzeniem operacji policyjnych w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- udział w działaniach pościgowo-blokadowych za niebezpiecznym przestępcą;
- ochrona porządku publicznego w czasie konstytucyjnie określonych stanów nadzwyczajnych, katastrof naturalnych i awarii technicznych;
- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas pobytu przedstawicieli obcych państw;
- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas legalnych zgromadzeń publicznych oraz w czasie imprez masowych i protestów społecznych;
- przywracanie porządku publicznego w przypadku zbiorowego naruszenia prawa;
- wspieranie jednostek Policji w działaniach patrolowych oraz patrolowo-interwencyjnych;
- organizowanie i prowadzenie doskonalenia zawodowego dla policjantów i pracowników oddziału;
- wykonywanie zadań w zakresie bezpieczeństwa oraz higieny służby i pracy, ochrony przeciwpożarowej, a także medycyny pracy;
- zapewnienie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych, o ochronie danych osobowych oraz obowiązujących w tym zakresie standardów²³.

Zarządzenie było wiele razy zmieniane, głównie z powodu reorganizacji strukturalnych, jednak tylko jedna zmiana dotyczyła jednostek omawianych w artykule. W zarządzeniu zmieniającym z 26 marca 2009 roku usunięto możliwość tworzenia komórki o nazwie sekcja w SPPP²⁴.

Na przestrzeni lat Komendanci Główni Policji wydawali wiele decyzji w sprawie tworzenia, likwidacji oraz zmiany struktury etatowej oddziałów i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji. W 1996 r. w następujących miastach miały siedziby 22 oddziały prewencji Policji: Białystok, Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Częstochowa, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Legnica, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Płock, Poznań, Radom, Rzeszów, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra²⁵. Na

²³ Zarządzenie nr 1041 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 września 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działań komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Urz KGP 2007, nr 18, poz. 135).

²⁴ Zarządzenie nr 361 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2009 r. zmieniające zarządzenie w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Urz KGP 2009, nr 5, poz. 23).

²⁵ Zarządzenie nr 33/96 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 listopada 1996 r. w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji.

skutek zmian w 2000 roku, wprowadzających nowy typ jednostek organizacyjnych – samodzielne pododdziały prewencji Policji, zmieniły się nazwy części z wyżej wymienionych, jednak nadal było ich w sumie 22. Jednostki o stanie etatowym powyżej 240 stanowisk istniały jako OPP, natomiast poniżej – jako SPPP. Oddziały mieściły się w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu, natomiast pododdziały w Bielsku-Białej, Bydgoszczy, Częstochowie, Kielcach, Legnicy, Lublinie, Opolu, Płocku, Radomiu, Toruniu i Zielonej Górze²⁶.

W 2003 r. doszło do jednej istotnej zmiany, mianowicie samodzielne pododdziały mieszczące się w Bydgoszczy i Toruniu połączono w jedną jednostkę i powstał Oddział Prewencji Policji w Bydgoszczy liczący 240 etatów²⁷.

W kolejnych latach przy wprowadzaniu decyzji zmieniających dochodziło do niewielkich zmian w liczbach etatów. Głównie dotyczyło to jednostek w Lublinie, która w 2007 r. liczyła 204 etaty (127 w 2000 r.) i Kielcach – 162 etaty (120 w 2000 r.)²⁸. W 2009 r. Komendant Główny Policji wydał kolejny akt prawny regulujący zasady funkcjonowania OPP i SPPP. Głównym powodem, dla którego powstała ta decyzja, była potrzeba reorganizacji struktur pododdziałów zwartych z uwagi na likwidację służby kandydackiej, czyli zastępczej służby wojskowej odbywanej w jednostkach OPP i SPPP. Wymagało to zwiększenia etatów zawodowych w tych jednostkach. W wyniku zmian zwiększono liczbę kompanii w OPP Katowice z sześciu do siedmiu, a w Poznaniu i Krakowie z trzech do czterech. Zmniejszyła się natomiast liczba kompanii w Warszawie, gdzie zamiast siedemnastu pozostało trzynaście takich komórek organizacyjnych²⁹.

W 2010 r. ponownie zwiększono liczbę etatów w Lublinie – do 213 etatów i Kielcach – do 206³⁰. Rok później jednostka lubelska została po raz kolejny powiększona – do 243 etatów, stając się oddziałem prewencji. Tyle samo stanowisk posiadały wówczas jednostki w Białymstoku, Bydgoszczy i Rzeszowie³¹. W 2015 r. taka sama

²⁶ Decyzja nr 295 Komendanta Głównego Policji z dnia 29 grudnia 2000 r. w sprawie utworzenia oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Ur.z. KGP 2001, nr 2, poz. 21).

²⁷ Decyzja nr 243 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 października 2003 r. zmieniająca decyzję w sprawie utworzenia oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Ur.z. KGP 2003, nr 19, poz. 104).

²⁸ Decyzja nr 809 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie utworzenia oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Ur.z. KGP 2007, nr 21, poz. 158).

²⁹ Decyzja nr 359 Komendanta Głównego Policji z dnia 8 września 2009 r. w sprawie struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Ur.z. KGP 2009, nr 12, poz. 61).

³⁰ Decyzja nr 132 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 maja 2010 r. zmieniająca decyzję w sprawie struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Ur.z. KGP 2010, nr 7, poz. 25) i Decyzja nr 346 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 listopada 2010 r. zmieniająca decyzję w sprawie struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Ur.z. KGP 2010, nr 12, poz. 77).

³¹ Decyzja nr 246 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 lipca 2011 r. w sprawie struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Ur.z. KGP 2011, nr 6, poz. 43).

zmiana objęła jednostkę kielecką, która z samodzielnego pododdziału stała się oddziałem prewencji z liczbą 241 etatów. Ponadto zwiększono liczbę etatów w Łodzi, Płocku i Radomiu³². Do istotnej zmiany doszło również w województwie lubuskim, gdzie SPPP z Zielonej Góry przeniesiono do Gorzowa³³.

Aktualnie obowiązującym aktem prawnym regulującym strukturę organizacyjną oddziałów i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji jest Decyzja nr 12 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 stycznia 2016 r. Nadal funkcjonuje 21 jednostek o charakterze pododdziałów zwartych – 14 oddziałów prewencji i 7 samodzielnych pododdziałów prewencji. Łącznie znajduje się tam 6801 stanowisk policyjnych:

- Oddział Prewencji Policji w Warszawie – 1193 etaty (12 kompanii),
- Oddział Prewencji Policji w Katowicach – 693 etaty (7 kompanii),
- Oddział Prewencji Policji w Poznaniu – 472 etaty (4 kompanie),
- Oddział Prewencji Policji w Krakowie – 454 etaty (4 kompanie),
- Oddział Prewencji Policji w Łodzi – 454 etaty (4 kompanie),
- Oddział Prewencji Policji w Gdańsku – 437 etatów (4 kompanie),
- Oddział Prewencji Policji w Szczecinie – 342 etaty (3 kompanie),
- Oddział Prewencji Policji we Wrocławiu – 342 etaty (3 kompanie),
- Oddział Prewencji Policji w Białymstoku – 243 etaty (2 kompanie),
- Oddział Prewencji Policji w Bydgoszczy – 243 etaty (2 kompanie),
- Oddział Prewencji Policji w Lublinie – 243 etaty (2 kompanie),
- Oddział Prewencji Policji w Olsztynie – 243 etaty (2 kompanie),
- Oddział Prewencji Policji w Rzeszowie – 243 etaty (2 kompanie),
- Oddział Prewencji Policji w Kielcach – 241 etatów (2 kompanie),
- Samodzielny Pododdział Prewencji Policji w Płocku – 168 etatów (7 plutonów),
- Samodzielny Pododdział Prewencji Policji w Radomiu – 168 etatów (7 plutonów),
- Samodzielny Pododdział Prewencji Policji w Opolu – 142 etaty (6 plutonów),
- Samodzielny Pododdział Prewencji Policji w Bielsku-Białej – 120 etatów (5 plutonów),
- Samodzielny Pododdział Prewencji Policji w Częstochowie – 120 etatów (5 plutonów),
- Samodzielny Pododdział Prewencji Policji w Gorzowie Wielkopolskim – 120 etatów (5 plutonów),
- Samodzielny Pododdział Prewencji Policji w Legnicy – 120 etatów (5 plutonów).

Decyzja określa szczegółową strukturę każdej jednostki w oddzielnych załącznikach. Na przykładzie warszawskiej jednostki możemy wyróżnić następujące stanowiska i komórki organizacyjne (liczba etatów):

³² Decyzja nr 6 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 stycznia 2015 r. w sprawie struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Ur.z. KGP 2015, poz. 5).

³³ Decyzja nr 305 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 września 2015 r. zmieniająca decyzję w sprawie utworzenia oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Ur.z. KGP 2015, poz. 75).

- Dowódca Oddziału (1),
- Zastępca Dowódcy Oddziału (3),
- Zespół Organizacji Służby (21),
- Zespół Zaopatrzenia (7),
- Zespół Transportu (8),
- Zespół Łączności (8),
- Zespół Szkolenia (8),
- Zespół Kadr i Kontroli (5),
- Zespół Medyczny (9),
- Zespół Prewencji (3),
- Kompania Prewencji (1034),
- Kompania Wzmocnienia (86),

Najliczniejszymi komórkami we wszystkich jednostkach omawianych w artykule są kompanie i plutony prewencji. Decyzja KGP określa również strukturę tych komórek. Na czele kompanii stoi dowódca, który ma jednego zastępcę. W kierowaniu kompanią pomagają im asystent oraz trzech referentów. Na kompanię prewencji składają się cztery plutony prewencji. Strukturę plutonu tworzą dowódca plutonu, trzech dowódców drużyn, sześciu referentów i dwunastu policjantów³⁴.

Nadzór nad oddziałami i pododdziałami prewencji sprawuje Komendant Główny Policji. Podejmuje on decyzje o ich lokalizacji i stanowią one jego odwód centralny. To również KGP decyduje o koncentracji funkcjonariuszy kilku jednostek w ramach tych samych działań. W tym celu tworzy się operację policyjną – najbardziej zaawansowaną formę działań policyjnych. Dowódca oddziału prewencji podlega bezpośrednio właściwemu miejscowo komendantowi wojewódzkiemu.

Reasumując, można stwierdzić, że analiza aktów prawnych regulujących działalność i strukturę organizacyjną jednostek zwartych Policji pokazuje, iż na przestrzeni ponad ćwierćwiecza ich funkcjonowania nie doszło do dużych zmian, szczególnie w kwestii zakresu obowiązków. Przez cały okres funkcjonowania tych jednostek do ich głównych zadań należało m.in. działanie w ramach operacji policyjnych, zabezpieczeń imprez masowych i legalnych manifestacji oraz wspieranie jednostek terenowych w działaniach patrolowych. W początkowych latach częstotliwość występowania nowych aktów prawnych była większa niż obecnie. Zmiany zachodzące w bieżącym stuleciu dotyczyły głównie liczby etatów i tylko w niektórych przypadkach miały istotny wpływ na funkcjonowanie jednostek organizacyjnych. Takim przykładem może być połączenie pododdziałów w Bydgoszczy i Toruniu w oddział prewencji Policji, przeniesienie SPPP w Zielonej Górze do Gorzowa oraz przekształcenie samodzielnych pododdziałów prewencji w Kielcach i Lublinie w oddziały prewencji. Po analizie aktów prawnych można stwierdzić, że wypracowano odpowiedni model działania tych jednostek, który sprawdza się w działaniu i nie wymaga większych zmian. Zmiany etatowe, do których dochodziło, miały charakter kosmetyczny, gdyż liczba etatów w jednostkach o charakterze pododdziałów zwartych na przestrzeni ponad 25 lat ule-

³⁴ Decyzja nr 12 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie utworzenia, struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji oraz samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz KGP 2016, poz. 2).

gła tylko nieznacznej redukcji. Podsumowując, można stwierdzić, że model wypracowany i wdrożony przy powstawaniu Policji sprawdził się, dlatego pomimo zmian administracyjnych i politycznych, które następowały, oddziały prewencji w kwestii organizacji i struktury nie uległy większym zmianom. System organizacyjny Policji, w tym oddziałów i pododdziałów prewencji, ukształtował się na początku lat 90. XX wieku i podobnie funkcjonuje do dziś³⁵.

Bibliografia

- Misiuk A., Letkiewicz A., Sokołowski M., *Policje Unii Europejskiej*, Warszawa 2011.
- Socha R., Letkiewicz A., Guła P., *Policyjne oddziały i pododdziały zwarte w Polsce. Historia i teraźniejszość*, Szczytno 2010.
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. 1990, nr 30, poz. 179 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 czerwca 1997 r. w sprawie umundurowania policjantów (Dz. U. 1997, nr 74, poz. 466 z późn. zm.).
- Zarządzenie nr 3/90 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 lipca 1990 r. w sprawie organizacji komend wojewódzkich i rejonowych oraz komisariatów Policji.
- Zarządzenie nr 6/90 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 sierpnia 1990 r. w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji.
- Zarządzenie nr 11/90 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 listopada 1990 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji komend wojewódzkich i rejonowych oraz komisariatów Policji.
- Zarządzenie nr 6/92 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 1992 r. w sprawie organizacji komend i komisariatów Policji oraz posterunków Policji lokalnej.
- Zarządzenie nr 8/92 Komendanta Głównego Policji z dnia 29 czerwca 1992 r. w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji.
- Zarządzenie nr 14 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 czerwca 1995 r. w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji.
- Zarządzenie nr 29/96 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 1996 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji.
- Zarządzenie nr 33/96 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 listopada 1996 r. w sprawie organizacji oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji.
- Zarządzenie nr 22 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Urz. KGP 1999, nr 5, poz. 21).
- Zarządzenie nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 marca 2002 r. zmieniające zarządzenie w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Urz. KGP 2002, nr 5, poz. 23).
- Zarządzenie nr 25 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Urz. KGP 2003, nr 2, poz. 4).

³⁵ A. Misiuk, A. Letkiewicz, M. Sokołowski, *Policje...*, s. 106.

- Zarządzenie nr 1041 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 września 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działań komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Urz. KGP 2007, nr 18, poz. 135).
- Zarządzenie nr 361 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2009 r. zmieniające zarządzenie w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.Urz. KGP 2009, nr 5, poz. 23).
- Decyzja nr 252 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 1998 r. w sprawie powołania oddziałów prewencji i pododdziałów antyterrorystycznych Policji (Dz.Urz. KGP 1999, nr 9, poz. 55).
- Decyzja nr 295 Komendanta Głównego Policji z dnia 29 grudnia 2000 r. w sprawie utworzenia oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2001, nr 2, poz. 21).
- Decyzja nr 243 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 października 2003 r. zmieniająca decyzję w sprawie utworzenia oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2003, nr 19, poz. 104).
- Decyzja nr 809 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie utworzenia oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2007, nr 21, poz. 158).
- Decyzja nr 359 Komendanta Głównego Policji z dnia 8 września 2009 r. w sprawie struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2009, nr 12, poz. 61).
- Decyzja nr 132 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 maja 2010 r. zmieniająca decyzję w sprawie struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2010, nr 7, poz. 25).
- Decyzja nr 346 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 listopada 2010 r. zmieniająca decyzję w sprawie struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2010, nr 12, poz. 77).
- Decyzja nr 246 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 lipca 2011 r. w sprawie struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2011, nr 6, poz. 43).
- Decyzja nr 6 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 stycznia 2015 r. w sprawie struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2015, poz. 5).
- Decyzja nr 305 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 września 2015 r. zmieniająca decyzję w sprawie utworzenia oddziałów prewencji Policji i samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2015, poz. 75).
- Decyzja nr 12 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie utworzenia, struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji oraz samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2016, poz. 2).
- Obwieszczenie Komendanta Głównego Policji z dnia 15 kwietnia 2008 r. o sprostowaniu błędów (Dz.Urz. KGP 2008, nr 9, poz. 54).
- Stan zatrudnienia na dzień 1 stycznia 2015 r., www.info.policja.pl/inf/organizacja/stan-zatrudnienia/96946,Stan-zatrudnienia-na-dzien-1-stycznia-2015-r.html (dostęp: 12.03.2017).

Summary

This article is about Polish riot police forces. Under their current name they were created in 1990 and are still functioning today. Their main tasks include securing mass events and public demonstrations, safeguarding public security and order in times of crisis and during visits of foreign representatives. In Poland there are 21 units of this kind, which are located in all voivodeships. In the early years of existence the laws were changed quite often, but over the years an optimal model has developed that works well. The evolution of legal regulations defining the organizational and staff structure of these units is presented in article.